

Nr 3.

Ankom till riksdagens kansli den 2 juni 1927 kl. 10 f. m.

Memorial med föranledande av kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande sammansatta andra lag- och jordbruksutskottets utlåtande nr 1 i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 14 juni 1907 om nyttjanderätt till fast egendom m. m. dels ock i ämnet väckta motioner.

I utlåtande nr 1 i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 14 juni 1907 om nyttjanderätt till fast egendom m. m. dels ock i ämnet väckta motioner hemställde utskottet, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte antaga av utskottet i dess berörda utlåtande framlagda förslag till

1) lag om ändring i vissa delar av lagen den 14 juni 1907 (nr 36 s. 1) om nyttjanderätt till fast egendom,

2) lag om ändrad lydelse av 10 § i lagen den 14 juni 1907 (nr 36 s. 22) om vad iakttagas skall i avseende å införande av lagen om nyttjanderätt till fast egendom,

3) lag om arrende av viss jord å landet i Norrland och vissa delar av Svealand,

4) lag om ändrad lydelse av 40 § förordningen den 16 juni 1875 (nr 42 s. 12) angående inteckning i fast egendom.

Enligt utskottet tillhandakomna protokollsutdrag hava riksdagens kamrar i fråga om utskottets berörda hemställan fattat skiljaktiga beslut.

Sålunda har beträffande det under 1) upptagna förslaget till lag om ändring i vissa delar av lagen den 14 juni 1907 om nyttjanderätt till fast egendom första kammaren avslagit 2 kap. 1 § men godkänt övriga delar av lagförslaget, under det att andra kammaren godkänt 2 kap. 7 § i dess utav Kungl. Maj:t föreslagna lydelse men antagit övriga delar av utskottets lagförslag.

I fråga om det under 2) upptagna förslaget till lag om ändrad lydelse av 10 § i lagen den 14 juni 1907 om vad iakttagas skall i avseende å införande av lagen om nyttjanderätt till fast egendom har första kammaren avslagit lagförslaget, under det att andra kammaren godkänt utskottets förslag.

I fråga om det under 3) upptagna förslaget till lag om arrende av viss jord å landet i Norrland och vissa delar av Svealand har första kammaren med

avslag å ifrågavarande lagförslag godkänt det av herr K. G. Westman m. fl. reservationsvis framlagda, å sid. 132 och 133 i det tryckta utlåtandet upptagna förslaget till lag om ändrad lydelse av vissa paragrafer i lagen den 25 juni 1909 om arrende av viss jord å landet inom Norrland och Dalarne, under det att andra kammaren godkänt utskottets lagförslag.

Beträffande det under 4) upptagna förslaget till lag om ändrad lydelse av 40 § förordningen den 16 juni 1875 angående inteckning i fast egendom har första kammaren avslagit lagförslaget, under det att andra kammaren godkänt utskottets förslag.

Med anledning av vad sålunda förekommit, har utskottet till behandling förehåft frågan om sammanjämkning av den skiljaktighet, som alltså föreligger mellan kamrarnas beslut.

1) *Förslaget till lag om ändring i vissa delar av lagen den 14 juni 1907 om nyttjanderätt till fast egendom.*

2 kap. 1 och 7 §§ i berörda lagförslag hava av kamrarna antagits i följande lydelse:

(Första kammarens beslut.)

(Andra kammarens beslut.)

1 §.

Avtal, varigenom jord upplåtes till brukande mot lega, skall upprättas skriftligen, där ej upplåtaren och arrendatorn annorlunda åsämjas.

Avtal, varigenom jord upplåtes till brukande mot lega, skall upprättas skriftligen; och varde i avhandlingen upptagna samtliga villkor, som betingas. Ändring eller tillägg, som ej omfattas skriftligen, vare utan verkan.

Har på grund av avtal, som ej upprättats skriftligen, fastigheten övertagits till brukande, vare avtalet dock gällande; och skall, ändå att annorlunda avtalats, skriftlig avhandling upprättas, där jordägaren eller arrendatorn det fordrar. Varder ej sådan handling frivilligt utgiven, må domstol efter stämning stadfästa arrendeförhållandet i överensstämmelse med denna lag och avtalets innehåll. Sådant beslut av domstol medför samma verkan som skriftligt arrendekontrakt.

7 §.

Undrandrager sig jordägaren att tillhandahålla arrendatorn arbete, som

Aligger arrendatorn att till jordägaren eller annan utgöra dagsverken el-

*(Första kammarens beslut.)**(Andra kammarens beslut.)*

denne enligt avtalet är skyldig utgöra, eller annat för arrendatorn lika förmanligt arbete, njute arrendatorn skäligt skadestånd. Förbehåll, som strider mot vad *sälunda* stadgats, vare utan verkan.

ler annat bestämt arbete, och är ej ersättningen härför i avtalet så bestämd att den uppgår till det pris, som vid arbetets utförande är under jämförliga förhållanden i orten gängse, vare jordägaren, där detta pris efter avtalets ingående ökats, pliktig att till arrendatorn utgiva, utöver vad för arbetet må hava betingats, särskild ersättning motsvarande ökningen. Undandraget sig jordägaren att tillhandahålla arrendatorn arbete, som denne enligt avtalet är skyldig utgöra, njute arrendatorn skäligt skadestånd. Förbehåll, som strider mot vad i *detta styc-ke* stadgats, vare utan verkan.

Skola för fastigheten utgöras dagsverken och är ej i avtalet bestämt, huru dessa skola fördelas å särskilda tider av året, skall hela antalet dagsverken på årets veckor i den mån det kan ske jämnt fördelas. För varje arrendeår eller, där avtalet innehåller föreskrift om utgörande av visst antal dagsverken under viss tid av året, för varje sådan tid bör jordägaren i god tid förut lämna arrendatorn uppgift å de dagar, då han har att utgöra dagsverken. Ej vare, ändå att avtalet annorlunda bestämmer, arrendatorn pliktig att för arbetets utförande inställa sig förr än å andra dagen efter det dylik uppgift meddelats honom. Arbetet må ej, ändå att annorlunda är avtalat, så utkrävas, att arrendatorn hindras att behörigen sköta sitt jordbruk; dock utgöre vad nu sagts ej hinder för utkrävande av jordbruksdagsverken enligt den fördelning, som genom avtalet blivit bestämd.

Ej må i avtalet stadgas förbehåll om skyldighet för arrendatorn att till jordägaren eller annan på tillsägelse utgöra tjänstbarhet utöver fastställt antal dagsverken eller annat bestämt arbete; ej heller förbud för arrendatorn att utföra arbete åt annan än jordägaren. Har dylikt förbehåll eller förbud skett, vare det utan verkan. Ej må i avtalet stadgas förbehåll om skyldighet för arrendatorn att på tillsägelse utgöra till jordägaren eller annan tjänstbarhet utöver fastställt antal dagsverken eller annat bestämt arbete; ej heller förbud för arrendatorn att utföra arbete åt annan än jordägaren. Har dylikt förbehåll eller förbud skett, vare det utan verkan.

Vad i första och tredje styckena stadgas har ej avseende å skjutsning, vedhuggning eller därmed jämförlig tjänstbarhet, där den är av ringa betydhet.

I fråga om upplåtelse, som sker från ecklesiastikt boställe, äga bestämmelserna i denna paragraf ej tillämpning.

(Första kammarens beslut.)

(Andra kammarens beslut.)

Med avseende å 1 § hemställer utskottet,

att första kammaren måtte, med frånträdande av sitt berörda beslut, biträda andra kammarens beslut.

I fråga om 7 § hemställer utskottet,

att andra kammaren måtte, med frånträdande av sitt ifrågasvarande beslut, biträda första kammarens beslut.

2) *Förslaget till lag om ändrad lydelse av 10 § i lagen den 14 juni 1907 om vad iakttagas skall i avseende å införande av lagen om nyttjanderätt till fast egendom.*

Första kammarens beslut om avslag å förevarande lagförslag utgör en följd av kammarens beslut att avslå det under 3) här nedan omnämnda förslaget om utsträckt tillämpning av den s. k. norrländska arrendelagen.

Då utskottet med avseende å sistnämnda lag här nedan föreslår lagens utsträckning till vissa delar av Svealand, får utskottet hemställa,

att första kammaren måtte, med frånträdande av sitt ovan nämnda beslut, biträda andra kammarens beslut.

3) *Förslaget till lag om arrende av viss jord å landet i Norrland och vissa delar av Svealand.*

Utskottet vill erinra, att det förslag, som i förevarande fråga av Kungl. Maj:t förelagts riksdagen, avser *dels* en utsträckning av den norrländska arrendelagens tillämpningsområde, vilket för närvarande omfattar Norrland och vissa delar av Dalarna, till jämväl Värmland *dels* ock vissa ändringar i lagen, som betingas av förslaget om ändringar i den allmänna arrendelagen. I sitt utlåtande hade utskottet tillstyrkt en ytterligare utsträckning av den norrländska arrendelagen. Enligt utskottets mening borde nämligen under denna lags tillämpningsområde falla förutom Värmland jämväl de delar av Kopparbergs län, där lagen nu ej gäller, ävensom Västmanlands, Örebro, Uppsala och Stockholms län. Av lagtekniska skäl ansåg utskottet lämpligt, att i samband härmed den nu gällande lagen ersattes av en ny lag med benämning Lag om arrende av viss jord å landet i Norrland och vissa delar av Svealand. I denna lag upptogs de nu gällande bestämmelserna i den norrländska arrendelagen med de jämkningar, som enligt utskottets mening voro påkallade *dels* av de av utskottet förordade ändringarna i den allmänna arrendelagen *och dels* av lagens utsträckande till vissa delar av Svealand. Bland annat föreslogs den ändring av minimiarealen, att under lagen skulle falla alla arrenden, som omfatta antingen minst fyra hektar inrösningsjord eller tre hektar odlad jord.

I avgiven reservation (s. 131) framhölls av herr K. G. Westman m. fl., att tillräckliga skäl ej föreläge för utsträckande av den norrländska arrendelagens giltighetsområde. Reservanterna framlade därför ett förslag till ändring av

(Första kammarens beslut.)

(Andra kammarens beslut.)

den norrländska arrendelagen allenast i de avseenden, som enligt reservanternas mening påkallades av ändringarna i den allmänna arrendelagen.

Andra kammaren har bifallit utskottets förslag, medan första kammaren antagit reservanternas förslag.

Sammanjämkning av dessa skiljaktiga beslut synes utskottet lämpligen böra ske sålunda, att kamrarna godkänna utsträckning av den norrländska arrendelagens tillämpningsområde till de delar av Kopparbergs län, där lagen nu ej gäller, Värmlands län samt Degerfors, Karlskoga, Bjurtjärns, Grythyttans, Hällefors, Hjulsjö, Järnboås, Nora, Vikers och Ljusnarsbergs socknar av Örebro län. Andra kammaren läser böra frånträda sitt beslut beträffande ändring av nu gällande minimiareal. I fråga om de modifikationer, som påkallas av lagens utsträckande, torde första kammaren böra biträda andra kammarens beslut. Innebörden av utskottets förslag i övrigt beträffande sammanjämkningen av kamrarnas skiljaktiga beslut framgår av nedanstående sammanställning.

Utskottet får alltså hemställa,

att kamrarna, med frånträdande av sina förut fattade beslut, måtte antaga följande förslag till

(Första kammarens
beslut.)

(Andra kammarens
beslut.)

(Utskottets samman-
jämningsförslag.)

L a g

om ändrad lydelse av vissa paragrafer i lagen den 25 juni 1909 (nr 57 s. 2) om arrende av viss jord å landet inom Norrland och Dalarne.

L a g

om arrende av viss jord å landet i Norrland och vissa delar av Svealand.

L a g

angående utsträckt tillämpning av lagen den 25 juni 1909 (nr 57 s. 2) om arrende av viss jord å landet inom Norrland och Dalarne ävensom angående ändring i vissa delar av samma lag.

Härigenom förordnas, att 3, 5, 6, 21 och 25 §§ i lagen den 25 juni 1909 om arrende av viss jord å landet inom Norrland och Dalarne skola i nedan angivna delar hava följande ändrade lydelse:

Härigenom förordnas, att med avseende å arrende av jord å landet inom Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands, Västernorrlands, Gävleborgs, Kopparbergs, Västmanlands, Örebro, Värmlands, Uppsala och Stockholms län följande bestämmelser skola län-

Härigenom förordnas, dels att lagen den 25 juni 1909 om arrende av viss jord å landet inom Norrland och Dalarne skall utsträckas att gälla på sätt som följer av vad här nedan stadgas, dels att lagens överskrift och inledande stadgande skola lyda som nedan sägs,

(Första kammarens
beslut.)

(Andra kammarens
beslut.)

(Utskottets samman-
jämningsförslag.)

da till efterrättelse, där arrendet omfattar högst tjugufem hektar odlad jord och minst fyra hektar inrösningsjord eller tre hektar odlad jord samt jorden vid arrendeavtalets ingående äges av bolag eller ekonomisk förening eller ock av enskild person, vilken icke är mantalsskriven å fastigheten eller å fastighet, som är i sambruk med densamma, och uppenbarligen besitter fastigheten huvudsakligen i ändamål att därav bereda sig inkomst annorledes än genom jordbruket:

dels ock att 1, 3, 5, 6, 19, 21, 22, 23, 25, 30 och 31 §§ i samma lag skola, 1, 3, 5, 6, 21, 25 och 31 §§ i nedan angivna delar, hava följande ändrade lydelse ävensom att i lagen skall införas en ny paragraf, betecknad 32 §, av den lydelse nedan angives:

Lag om arrende av viss jord å landet i Norrland och vissa delar av Svealand.

Häri genom förordnas, att med avseende å arrende av jord å landet inom Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands, Västernorrlands, Gävleborgs, Kopparbergs och Värmlands län samt Degerfors, Karlskoga, Bjurtjärns, Grythyttans, Hällefors, Hjulsjö, Järnboås, Nora, Vikers och Ljusnarsbergs socknar av Örebro län följande bestämmelser skola lända till efterrättelse, där arrendet omfattar högst tjugufem hektar odlad jord och minst fyra hektar inrösningsjord samt jorden vid arrendeavtalets ingående äges av bolag eller ekonomisk förening eller ock av enskild person,

(Första kammarens
beslut.)

(Andra kammarens
beslut.)

(Utskottets samman-
jämningsförslag.)

*vilken icke är mantals-
skrivnen å fastigheten el-
ler å fastighet, som är i
sambruk med densam-
ma, och uppenbarligen
besitter fastigheten hu-
vudsakligen i ändamål
att därav bereda sig in-
komst annorledes än ge-
nom jordbruket:*

1 §.

(= gällande lag.)

Arrendeavtal — — — — — verkan.

Brukar någon mot lega jord, som i denna lag avses, och har skriftlig avhandling därom ej upprättats, vare jordägaren pliktig att, där brukaren sådant äskar, genom skriftlig handling bekräfta den brukaren sålunda tillkommande arrenderätt. Vill jordägaren ej utgiva sådan handling, må domstol på yrkande av brukaren stadfästa arrenderätten sådan densamma, enligt vad om avtalet kan utredas och med denna lag överensstämmer, finnes böra lagligen bestämmas. Sådant beslut av domstol medför samma verkan som skriftligt arrendekontrakt.

1 §.

3 §.

Den, som — — — — — slut.

Är arrendeavtalet gällande för viss tid, äge arrendatorn uppsäga arrendet till upphörande med utgången av femte arrendeåret; uppsäga dock avtalet senast sex månader därförinnan, eller vare sin rätt därtill förlustig. Enahanda rätt tillkomme arrendatorn vid utgången av vart femte år därefter. Har arrendatorn i avtalet förbehållit sig rätt att eljest uppsäga arrendet, vare det gällande.

5 §.

Legas — — — — — bestämd.

Äligger arrendatorn enligt arrendeavtalet att utgöra dagsverken eller annat arbete, skall lända till efterrättelse vad i 2 kap. 7 § lagen om nyttjanderätt till fast egendom stadgas.

Inträffar — — — — — densamma.

(*Första kammarens
beslut.*)

(*Andra kammarens
beslut.*)

(*Utskottets sammar-
jämningsförslag.*)

må byggnaden eller anläggningen ej borttagas, innan värdet av vad från fastigheten tagits blivit jordägaren gottgjort; skolande ersättningen, där ej överenskommelse kan träffas, fastställas i den ordning nyss är sagt.

21 §.

Arrendatorn vare oförhindrad att å den arrenderade jorden verkställa nyodling eller åtgärd för anordnande av varaktigt betesbruk, dock ej utan jordägarens medgivande å mark, varå finnes ståndskog eller växtligt ungskogsbestånd eller varå jordägaren vidtagit eller är skyldig vidtaga åtgärder för återväxtens betryggande. Ej heller må utan sådant medgivande nyodling ske å mark, därå särskilda åtgärder vidtagits för varaktigt betesbruk. Utan jordägarens tillstånd må arrendatorn ej å fastighetens ägor svedja eller verkställa bränning av jord.

Arrendatorn vare berättigad — — — — felande.

Utöver — — — — avkastning.

22 §.

(= gällande lag.)

22 §.

Finnes ej å den arrenderade jorden erforderligt bete för de hästar och nötkreatur, som kunna vinterfödas därå, och utgör denna jord allenast visst område av en jordägaren tillhörig fastighet, vare arrendatorn *efter ortens sed* berättigad till nödigt bete jämväl å övrig skog eller utmark, som hör till fastigheten; dock att därvid må av jordägaren undantagas mark, varå i skogsvårdssyfte vidtagits anordningar, som av betesrätten skulle lida märkligt intrång.

23 §.

(= gällande lag.)

23 §.

Angående arrendatorns rätt till jakt och fiske å fastigheten är särskilt stadgat. Ej må arrendatorn förbjudas att för husbehov nyttja det fiske, som hör till den arrenderade jorden, i vidare mån än så vitt angår visst fiskevatten, där särskilda åtgärder av jordägaren vidtagits till fiskets förbättrande, *eller kräftfångst*.

25 §.

Försättes arrendatorn i konkurs, äge borgenärerna uppsäga avtalet; sker ej uppsägning sist å trettionde dagen från utgången av den för bevakning av

(Första kammarens
beslut.)(Andra kammarens
beslut.)(Utskottets samman-
jämningsförslag.)

fordringar utsatta tid, svare borgenärerna för legoavtalets fullgörande till legotidens utgång eller, där uppsägning sker efter utgången av först sagda tid, intill dess på grund därav avtalet upphör att gälla.

Vill jordägaren själv uppsäga avtalet och återtaga fastigheten, äge därtill rätt, dock, där avtalet var ingånget för viss tid ej understigande femton år eller gällde för viss kortare tid, varav fem år tilländagått, endast mot skyldighet att gälda lösen, som i 6 § sägs. Var avtalet slutet med förbehåll om rätt för arrendatorn att sätta annan i sitt ställe, och inträffar konkursen efter det arrendatorn tillträtt fastigheten, må jordägaren ej uppsäga avtalet, där borgenärerna inom tre månader från utgången av den för bevakning av fordringar utsatta tid gitta visa, att överlåtelse skett i enlighet med avtalet; sker överlåtelse senare, men innan jordägaren gjort bruk av sin rätt, vare han samma rätt förlustig.

Uppsäges — — — — lösen.

30 §.

(= gällande lag.)

30 §.

Utöver de bestämmelser, denna lag innehåller, skola i avseende å arrendeupplåtelse, varå lagen har avseende, lända till efterrättelse stadgandena i 1 kap. av lagen om nyttjanderätt till fast egendom, i vad dessa stadganden angå arrende, samt i 2 kap. av samma lag 4—6 §§, 22 §, 24—32 §§, 34 §, 35 §, 38 §, 40 §, 41 § samt i tillämpliga delar 42 §.

31 §.

(= gällande lag.)

31 §.

Visas — — — — undantag.

Såsom sådan omständighet, som nu sagts, skall särskilt anses, att det arrenderade området till beskaffenhet och omfattning icke är sådant, att självständigt jordbruk kan idkas därå, eller att med hänsyn till eget jordbruk eller skogsbruk det för jordägaren är av synnerlig vikt att över området äga friare bestämmanderätt än som följer av vad ovan i denna lag är stadgat.

Över — — — — allmänhet.

Skall — — — — stadgat.

Avslås — — — — förfallet.

32 §.

(= gällande lag.)

32 §.

Vid bedömande av frågan, huruvida fastighet huvudsakligen besittes för jordbruk, skola i samma

(Första kammarens
beslut.)

(Andra kammarens
beslut.)

(Utskottets samman-
jämningsförslag.)

*ägares hand befintliga genom ägostyckning, jordav-
söndring eller avstyckning skilda områden av sam-
ma hemman eller lägenhet betraktas såsom en fa-
stighet.*

Denna lag träder i
kraft den 1 augusti
1927.

Denna lag träder i
kraft den 1 augusti
1927, från och med vil-
ken dag lagen den 25
juni 1909 (nr 57 s. 2)
om arrende av viss jord
å landet inom Norrland
och Dalarne ävensom la-
gen den 10 maj 1912
(nr 61) om utsträckt
tillämpning av lagen om
arrende av viss jord å
landet inom Norrland
och Dalarne den 25 juni
1909, skola upphöra att
gälla.

I fråga om avtal, som
träffats före den 1 au-
gusti 1927, skall i varje
särskilt fall tillämpas
vad dittills gällande lag
därom innehåller.

Där i lag eller sär-
skild författning före-
kommer hänvisning till
lagrum, som ersatts ge-
nom bestämmelse i nya
lagen, skall denna i stäl-
let tillämpas.

Denna lag träder i
kraft den 1 augusti
1927, från och med vil-
ken dag lagen den 10
maj 1912 (nr 61) om ut-
sträckt tillämpning av
lagen om arrende av viss
jord å landet inom Norr-
land och Dalarne den 25
juni 1909 skall upphöra
att gälla; och skall in-
om de delar av riket, i
vilka lagen den 25 juni
1909 före den 1 augusti
1927 icke varit gällande,
med avseende å tillämp-
ning av lagen å avtal,
som träffats dessförin-
nan, samt samma lags
förhållande till äldre
lagstiftning gälla de
grunder, vilka beträf-
fande arrende i allmän-
het finnas stadgade i la-
gen om vad iakttagas
skall i avseende å infö-
rande av lagen om nytt-
janderätt till fast egen-
dom.

4) Förslaget till lag om ändrad lydelse av 40 § förordningen den 16 juni 1875
angående in-teckning i fast egendom.

Första kammarens beslut om avslag å förevarande lagförslag utgör en följd
av kammarens beslut att avslå utskottets förslag i fråga om 2 kap. 1 § i den
allmänna arrendelagen.

(Första kammarens
beslut.)(Andra kammarens
beslut.)(Utskottets samman-
jämningsförslag.)

Då utskottet med avseende å sistnämnda lagrum föreslår, att första kammaren bör biträda andra kammarens beslut, får utskottet hemställa,

att första kammaren måtte, med frånträdande av sitt ovan-nämnda beslut beträffande nu förevarande lagförslag, biträda andra kammarens beslut.

Stockholm den 2 juni 1927.

På sammansatta andra lag- och jordbruksutskottets vägnar:

K. G. WESTMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *K. G. Westman, Linder, greve Spens, Lindhagen**, *Tjällgren**, *Gabrielsson, Elof B. Andersson** och *Norin*;

från andra kammaren: herrar *Magnusson* i Kalmar, *Hage, Magnusson* i Skövde, *Andersson* i Rasjön, *Pettersson* i Bjälbo*, *Johansson* i Uppmälby och *Björk*.

* Ej närvarande vid memorialets justering.

Reservation

av herrar *Gabrielsson* och *Magnusson* i Skövde, vilka ansett att kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om den norrländska arrendelagen icke äro av beskaffenhet att kunna med varandra sammanjämkas.